

זבחים דף יח

עניין: גמרא גמירי לה
ואתא יחזקאל ואסמכיה אקרא

רמב"ם – הקדמה למשניות

היחידות שנאמר בהם הלכה למשה מסיני. וזה עיקר יש לך לעמוד על סודו. והוא שהפירושים המקובלים מפי משה אין מחלוקת בהם בשום פנים שהרי מאז ועד עתה לא מנאלו מחלוקת נפלה בזמן מן הזמנים מימות משה ועד רב אשי צין החכמים כדי שיאמר אחד המוילא עין חזירו יוציאו את עינו שנאמר עין בעין ויאמר השני אינו אלא כופר בלצד שחייב לתת. ולא מנאלו גם כן מחלוקת בזה שאמר הכתוב (ויקרא כג מ) פרי עץ הדור כדי שיאמר אחד שהוא אחריו ויאמר אחד שהוא חבשים או רמונים או זולתו. ולא מנאלו גם כן מחלוקת בעץ עצות שהוא הדס. ולא מנאלו מחלוקת במאמר הכתוב (דברים כה הקידושין זנתה צעדים והתרחקה. וכיוצא בזה בכלל המנאות אין מחלוקת בהן שכולן פירושים מקובלים מפי משה. ועליהם ועל דומיהם אמרו כל התורה נאמרה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני. אבל אע"פ שהן מקובלין ואין מחלוקת בהם מחמת התורה הנתונה לנו נוכל להוציא ממנה אלו הפירושים בדרך מדרכי הספרות והאסמכתות והראיות והרמזים המנויים במקרא. וכשתראה אותם בתלמוד מעיינים וחולקין זה על זה במערכת העיון ומציאין ראיות על אחד מאלו הפירושים והדומה להן כגון מה שאמר במאמר הכתוב פרי עץ הדור אולי יהיה רמונים או חבשים או זולתם עד שהציאו ראיה עליו ממה שנאמר פרי עץ הדור (מסכת סוכה פ"ג דף לה). ואמר עץ שטעם עץ ופריו שזה. ואמר אחר פרי הדור צאילנו משנה לשנה ואמר אחר פרי הדור על כל מים אלו הראיות לא הציאו מפני שנשתבש עליהם הענין עד שנודע להם מהראיות האלה. אבל ראינו בלא ספק מיהושע עד עתה שהאחריו היו לוקחים עם הלולב בכל שנה ואין בו מחלוקת אבל חקרו על הרמז הנמלא בכתוב לזה הפירוש המקובל. וכן הוא (שם דף לז:) ראייתם על

חוות יאיר סי' קצב

ויש לומר דודאי פרטי הדין או ענין מה שנשכח והוחזר על ידי חריפות או פלפול ומדות שהתורה נדרשת או שנגלה מן השמים בנבואה או ברוח הקודש ודאי אפשר, כמו שאמרו שם במסכת תמורה בחטאת שמתו בעליה, משא"כ בהלכה פסוקה שנשתכחה שישאל נביא בדבר ה' אינו רשאי, ומה שאמרו ביומא 'תקנום' ר"ל דרשו ותקנום, ובבבא גרונא בגמרא ראש השנה דף ל' ע"ב מה תיקן דרש ותיקן. ואם כן נצרך לומר במנצפך מאחר שלא שאלו הנביאים בדבר ה' רק שנגלה להם מן השמים אינו בכלל אלה המצוות שאין נביא וכו'. ובזה יתורץ מה שאמרו בגמרא תענית דף י"ז ע"ב דיליף פרוע ראש דבמיתה וערל דפסול לעבודה מקרא דייחזקאל, ומקשה הא מקמי דאתא יחזקאל מנא לן ומשני גמרא גמירי לן וייחזקאל אסמכיהו אקרא, ולא מקשה מאלה המצוות. ומכל מקום צ"ע דבגמרא הנזכרת הוה ליה לתרץ דשכחוהו ודחזר יחזקאל ויסדר, ויש לומר דניחא ליה טפי תירוצא אסמכוהו אקרא.

מהר"ץ חיות ב"ק דף פד

תניא ר"א אומר עין תחת עין ממש ממש פ"ד לית ליה כב"ל הנהו תנאי. נ"ב עי' רמב"ם פ"א מהל' חובל הל"ו שכ' אע"פ שדברים אלו נראה מענין תורה שכתב וכולן מפורשים הן מפי משה רבינו כולן הלכה למעשה צידיו וכו' ראינו דנין צ"ד של יחושע וצ"ד של שמואל הרמתי ע"ש וכ"כ הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשנה שצודאי היתה הלכה מסיני דפרי עץ הדור היינו אחריו ולא ראינו ושמענו מחכם אחד שיכשיר תפוח או פלפלין וכדומה רק צ"ס חקרו למנאל ג"כ אסמכתא בכתוב כמו הדור שדר צאילנו וכדומה ע"ש וכן כאן צודאי היתה הלכה מסיני רק חקרו למנאל סמך בכתוב וכל אחד חקר אחר סמיכה אחרת אשר ישרה צעיניו ומפ"ז מקשה הש"ס ממש ס"ד לית ליה ככל הנהו תנאי והיינו אחרי שלא מצינו שום איש שישבור כן רק כולם הניחו דעין תחת עין ממון וכן נהוגים בכל צתי דיני ישראל. רק שחוקרים למנאל סמיכה בתורה וצ"כ ראו כן מקובל מכל צתי דינים בישראל ואין שייך שר"א יחלוק ע"ז: (מהר"ץ חיות)